

– Nedēļu bija jāiztiek tikai ar automatizēti fasēto produkciju. Visvairāk cieta mūsu veikaliņi, kur galvenokārt pārdod uz vietas sveramu produkciju. Kad PVD deva atļauju turpināt ražošanu, vēl kāds brīdis pagāja, kamēr saņēmām pasūtījumus. Fasētās produkcijas līnija nebija apturēta, un pienu pārstrādājām. Arī zemniekiem par piegādāto pienu samaksājām, viņi necieta neko. Ārkārtas situācijā vislojālākais bija tirdzniecības tīkls “Top!”, kura veikalos no plauktiem neizņēma nevienu “Straupē” uz automātiskajām līnijām fasēto produktu.

– Varbūt tagad, izmantojot lielo popularitāti, varat ražot vairāk?

– Varētu, ja pietiktu cilvēku. Kaut arī mums ir ap 90 darbinieku, cehā nodarbināti ap 20, pārējo atbildībā ir realizācija. *E.coli* sakarā jau izplatījās baumas, ka “Straupē” strādā no Indijas un citurienes ievestie – nu, tie, kuri Rīgas ielās ar pārtikas kastēm braukā. Nevienš tāds mums tuvumā nav bijis, “Straupē” strādā tikai Latvijas iedzīvotāji, visi runā latviski un dzīvo tepat pagasta apkārtnē. Un uzņēmumam ir divas sūtības: pirmā – lai zemnieki saņem maksimālu samaksu par pienu; otrā – lai varam saražot kvalitatīvus produktus mūsu klientiem.

KOOPERATĪVĀ VISI BIEDRI AR VIENĀDĀM TIESĪBĀM

– Kā veidot ilgtspējīgu kooperatīvu?

– Pirmkārt, kooperatīva mērķis ir maksāt augstāko cenu saviem biedriem. Kooperatīvs ir veidots, lai nodrošinātu lauksaimniekiem ienākumus un samazinātu izdevumus. Pārstrādes jaudas ļauj labāk manevrēt piena cenas šūpoles, kā arī pievienot vērtību svaigpienam.

Kooperatīva vadītājam vajag brīvas rokas, un ir jābūt vienādai attieksmei pret biedriem. Nevar vienai biedru grupai maksāt vairāk, bet citai – mazāku cenu par produktu. Ja esi cilvēks ar sirdsapziņu, tīrām rokām, ja kooperatīvā nestrādā radi, kuri jāuztur, un attiecīgi esi savu interešu pavadā, tad vari vadīt kooperatīvu.

Kooperatīvu vienkāršāk vadīt, ja ir padomnieks, ja ir skats no malas. Mums ir mazs uzņēmums, tāpēc to var pārvaldīt mūsu biedri, esot valdē, bet lielākam uzņēmumam jāveido saikne ar saviem biedriem, lai pārstāvētu visu biedru intereses.

Biju zemnieku saimniecības “Stalbe” līdzīpašnieks, kuru vadīja sieva, nodalīju savu darbu no tā, ko darija sieva, jo citādi kooperatīva biedri sāks šķelties, domājot, ka kādam ir priekšrocības.

Biedriem jābūt līdzvērtīgiem, katram ir viena balss, katrs saņem tādu pašu apmaksu kā visi. Protams, 30 gadu laikā bija dažādi šķēļeji, un secinājumi ir balstīti uz pieredzi.

Mēs esam vienādi, lūk, esmu piemērs. Mana māja ir būvēta padomju laikā, mana personīgā automašīna ir 17 gadus veca, bet man, protams, vienmēr bija dienesta auto. Biedri jūt un redz, ja kaut kas pielip vadītājam pie rokām, jo, saprotama lieta, ka kooperatīva vadītājs var izmantot situāciju par labu tikai sev un savai ģimenei.

Arī darbinieki to jūt. Iepērkos kopā ar visiem veikaliņā, darbiniekiem ir tādas pašas pavisam nelielas atlaides kā man.

**TAČU,
PALDIES DIEVAM,
MĒS “STRAUPĒ”
VĒL ESAM
BRĪVI CILVĒKI**

– Vadītājiem vajag uzticēties saviem padotajiem, un uzticībai jābūt abpusējai?

– Katrs var kļūties, vadītājam jābūt norādīt uz kļūdu, neaizvainot darbinieku, un nevis bargi sodīt, bet pārrunāt. Svarīgi, lai redzam, ka darbinieks uztver kļūdu un ir gatavs to labot, tā attīstot savu kompetenci.

Darba kolektīvu var saglabāt, ja nav nekādas baumošanas, ja cilvēki jūt, ka viņi ir vajadzīgi, ka tiek novērtēts viņu darbs, un arī saņem, protams, pietiekamu atalgojumu. Papildus nelielām atlaidēm darbinieki zina, ka var palūgt avansu – tūkstoti eiro vai pusotru, ja ir nepieciešams. Arī biedrus atbalstām.

Biedri ir tie, kas uztur kooperatīvu. Paiteicoties pārstrādei, “Straupe” strādā tā, ka spēj uzturēt savu kooperatīvu, jo biedru nauda veido tikai 4 % no pašu kapitāla, pārējais – atdeve no ieguldījumiem un produkcijas. Vienlaikus biedri saņem arī augstāko maksu par saražoto produkciju un lētāk var nopirkt izejvielas no kooperatīva, nekā pērkot atsevišķi.

Dividendes nemaksājam, tiesa, 30 gadu vēsturē bija daži gadījumi, kad to darijām. Maksājam par svaigpienu, un esam tā cenu noturējuši jau visu savu dzīves posmu par 10–15 % augstāku nekā vidēji tirgū.

Ja nopelnām vairāk un varētu maksāt par pienu vēl augstāku cenu, tad tomēr izvēlamies šo virspelnas daļu investēt attīstībā.

– Kāda ir darbinieku atalgojuma sistēma?

– Atalgojumu darbiniekiem maksājām divos veidos. Fiksēta mēnešalga ir tikai apkopējam, kurinātājam un laborantam. Pārējiem, ieskaitot mani – valdes priekšsēdētāju, atalgojums ir atkarīgs no uzņēmuma apgrozījuma.

Vadības komandā mums nav personāla maiņas – tā strādā ilgus gadus, pievienojas jauni vadības komandas biedri, bet, piemēram, galvenā grāmatvede-finanšu direktore šeit strādā kopš skolas sola. Daži ir pensionējušies. Cilvēki mainās tur, kur ir smags fiziskais darbs – cehā. Taču tagad jau modernizējamies, un smagā darba kļūst mazāk.

MODERNIZĀCIJAS PLĀNI

– Vai šobrīd ir pieejams atbalsts vietējās pārtikas īsajām piegādes ķēdēm, lai ražotājam ērtāk piegādāt precī patērētājam? Atbalstam no Eiropas fondiem paredzēti 16 miljoni eiro.

– Jā, Lauku atbalsta dienests tiešām bija izsludinājis projektu iesniegšanu pasākumam “Sadarbība pārtikas īso piegāžu ķēdes darbības veicināšanai un piedāvājuma nodrošināšanai” ar ļoti augstu atbalsta likmi – 65 %. Iepazinos ar noteikumiem, nospriedu, ka tie atbilst, lai sagatavotu iesniegumu un varētu nomainīt 20 gadus vecu piena savākšanas autocisternu. Viens no mūsu kooperatīva galvenajiem darbības mērķim ir no biedriem savāktu pienu tajā pašā dienā pārstrādāt produktā un jau nākamajā dienā ar savu loģistiku piegādāt patērētājam. Tātad – maksimāli svaigs produkts maksimāli īsā laikā pie patērētāja. Kad paziņoju LAD par vēlmi piedalīties, sarunā iebildums bija kategorisks – šis nav domāts jums – ražotājiem. Mūs gan mierināja, ka it kā augustā līdzīgu projektu varēšot iesniegt arī ražotājs, bet par atbalsta procentiem nekas nav zināms. Gribot negribot jādomā, ka valstī ir ļoti spēcīga lobiju sistēma.

– Ja Eiropas fondu atbalstu tomēr nesaņemsiet, vai ieceres paliks ieceru līmenī?

– Realizēsīm no saviem līdzekļiem, taču būs finansiāli pagrūti, jo “*E.coli* skandāls” iecirtis palielu robu bankas kontā. Esam jau sapratuši – ja gribi strādāt, veikt uzlabojumus, tad dari, cik vari ar saviem spēkiem. Uz palīdzību īpaši nevar paļauties.